

«Принципи та технології побудови занять різних за структурою»

Матеріали підготувала:

Ходневич О.Ф., завідувачка
методичним відділом

ОСНОВНІ ЗАПОВІДІ ЩОДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

1.Тема заняття повинна відповідати навчальній програмі.

2.Чітке визначення мети заняття. Слід звернути увагу на те, у якому обсязі формулюється мета уроку. Якщо це займає піваркуша, де переписаний увесь зміст уроку, це не може не засвідчити методичної неграмотності вчителя. Мета заняття повинна бути чіткою і лаконічною. Отже, **триєдина мета заняття** – це завчасно запрограмований вчителем результат, який повинен бути досягнутий ним і учнями в кінці уроку. Вона вміщує три аспекти: навчальний, розвивальний, виховний.

Навчальний аспект: навчальна мета має бути сформульованою для учнів, і може бути їм повідомлена. Для учнів її доцільно представити у вигляді визначених на заняттях завдань. Ключовими словами, що характеризують навчальний аспект є: «навчити», «розкрити», «показати», «ознайомити», «довести», «порівняти», «систематизувати», «узагальнити» тощо.

Розвивальний аспект мети заняття передбачає формування вмінь та навичок і може бути сформульований для кількох занять. Ключовими словами є: «розвивати», «формувати», «практикувати» тощо.

Виховний аспект мети заняття повинен передбачати використання змісту навчального матеріалу, форм і методів навчання для формування і розвитку моральних, естетичних, патріотичних, екологічних та інших якостей особистості школяра. Ключове слово «виховувати».

3.Мета заняття визначає його тип, а тип – структуру заняття. Треба пам'ятати, що тип заняття визначається метою. Досить часто спостерігається невідповідність між поставленою метою, типом заняття та його структурою. Отже, **мета заняття → тип заняття → структура заняття → розрахунок часу на різних етапах заняття**. Оскільки мета занять є різноманітною, різноманітними будуть і відповідно структури занять. Це дасть можливість уникнути традиційного комбінованого типу заняття.

4.Конспект заняття складається в довільній формі. Конспект – це творчість вчителя, це його професійний почерк. Вчитель повинен пам'ятати, що автором сценарію, режисером-постановником і виконавцем уроку є він сам. Навчальні можливості дітей конкретної групи знає тільки він, і тому саме він є відповідальним за успіх чи провал будь-якого заняття.

5.Оптимальний, обґрунтований вибір форм і методів проведення навчального заняття. Як свідчить практика, найрезультативнішим є те заняття, на якому оптимально та раціонально підібрані навчальні форми і методи, поєднані традиційні та нетрадиційні підходи до проведення навчального заняття.

6.Раціональне і комплексне використання тих чи інших засобів навчання. Як свідчить практика, іноді вчителі надмірно захоплюються на занятті (особливо відкритому) різноманітними технічними засобами навчання, дидактичними матеріалами тощо, діючи за принципом: чим більше, тим краще. Це призводить до того, що за декораціями залишається не розкритою тема заняття. Застосування вчителем кожного засобу виправдано тоді, коли воно економить сили педагога та учня, час заняття, покращує сприйняття навчального матеріалу.

7. Продумування, передбачення «родзинки» заняття. Щоб навчальне заняття було цікавим для дітей, воно повинно містити таке, що викликає подив, захоплення, інтерес – одним словом те, що вони будуть пам'ятати, коли все інше забудеться. Це можуть бути цікаві факти або навіть нестандартні підходи до уже відомого.

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗАНЯТТЯ

I Вступний етап.

1. **Організаційний момент**
2. **Актуалізація опорних знань учнів** (чуттєвого досвіду, опорних умінь тощо).
На цьому етапі вчитель активізує роботу гуртківців, з'ясовуючи наявні у них знання. Суттєвою ознакою цього етапу є активне висловлювання учнів, а вчитель слухає, робить акценти на тих відповідях, які наближають учнів до теми і завдань уроку.
3. **Мотивація навчальної діяльності учнів** (формування позитивного ставлення до навчальної діяльності на уроці).
Мотивація навчальної діяльності гуртківців дає можливість переконати їх у необхідності виконання даної роботи, засвоєнні відповідних знань, умінь тощо. Психологи доводять, що в нервовій системі людини не існує такої ділянки, яка б відповідала за „бездіяльність" чи „неробство". Якщо учень не працює під час заняття чи веде себе пасивно - це означає, що він не мотивований на даний вид діяльності. Тут можуть бути і цікава розповідь учителя, і бесіда, і демонстрування наочності, й нескладна інтерактивна технологія («мікрофон», «мозковий штурм» тощо).
4. **Повідомлення теми і мети заняття.**

II Основна частина.

1. **Вивчення нового матеріалу.** (При поясненні важливо спиратися на попередній досвід гуртківців; виділяти істотне і головне в навчальному матеріалі; послідовно викладати тему; використовувати ілюстративний і демонстраційний матеріал.)
2. **Вступний інструктаж** (коментовані вчителем вправи-пояснювальні, ознайомлення зі змістом умінь, складом і послідовністю виконання дій.)
3. **Інструктаж з техніки безпеки.**
4. **Практична робота.**
 - Робота по зразку
 - Робота по кресленню
 - Робота по технічному малюнку
 - Робота по ескізах
 - Робота по технологічним карткам.

Здійснення педагогом поточного інструктажу проводиться вчителем переважно індивідуально у формі цільових обходів робочих місць гуртківців. Обходи проводяться з метою перевірки правильності виконання трудових прийомів та трудових операцій. Вчителю слід звертати увагу також на вміння користуватися технічною документацією, інструментами, дотримуватися техніки безпеки тощо. практика підтверджує необхідність для частини учнів індивідуального інструктажу. Якщо однакових помилок припускається значна частина гуртківців, вчителю слід провести додаткові роз'яснення. Отже, під час поточного інструктування в діяльності вчителя переважає бесіда або показ, а в діяльності гуртківця –самостійна робота. Якщо зміст вступного інструктажу визначається темою заняття, то зміст поточного співвідноситься з індивідуальними особливостями гуртківців.

III Заключний етап.

- 1. Підбиття підсумків заняття (заключний інструктаж)-** короткий аналіз виконуваних робіт, типових помилок, демонстрація кращих робіт.
- 2. Прибирання робочих місць.**
- 3. Домашнє завдання (не обов'язково)**

ОСНОВНІ ТИПИ ЗАНЯТЬ

Заняття з набуття учнями нових знань. До цього типу належать вступні заняття, а також заняття на тему, основними завданнями яких є вивчення певного обсягу теоретичних відомостей, формування понять. Основним етапом заняття даного типу є викладання нового матеріалу. При цьому повинна бути й самостійна робота учнів: самостійне вивчення нового матеріалу; виконання лабораторно - практичної роботи тощо.

Заняття формування вмінь і навичок. Основним є самостійна робота учнів. При цьому розрізняють заняття формування первинних умінь та навичок і заняття їх закріплення. Головне завдання таких занять полягає у формуванні вмінь і навичок.

Заняття застосування знань у практичних роботах. На заняттях цього типу основне місце займає самостійна робота учнів, проте аналізують її й оцінюють інакше, ніж на заняттях формування вмінь і навичок. Учителя цікавить насамперед, наскільки вміло і самостійно використовують свої знання учні при виконанні тієї чи іншої роботи.

Заняття повторення. Заняттями такого типу є підсумкові заняття. На підсумкових заняттях учитель узагальнює знання і вміння, набуті учнями.

Узагальнення має бути не простим підсумком знань учнів, а відтворенням якісної зміни цих знань. Наприклад, зіставлення обробки деревини і металів має привести до нових висновків. Зокрема, учні повинні переконатися, що обробка матеріалів різанням ґрунтується на використанні єдиних закономірностей.

Заняття перевірки знань, умінь і навичок. На цих заняттях учні виконують роботи, присвячені перевірці комплексу знань, умінь і навичок. Для цього підбирають роботу так, щоб вона не містила невідомих учням особливостей трудових прийомів.

Комбіновані заняття На цих заняттях здійснюється кілька завдань (наприклад, вивчення нового навчального матеріалу і формування навичок).

ПОРАДИ КЕРІВНИКАМ ГУРТКІВ ЩОДО ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАНЯТТЯ

1. Зробіть мету заняття метою учнів.

- Поясніть важливість теми для учнів.

2. Формулюйте мету, орієнтуючись на потреби й інтереси учнів.

3. Серйозно ставтеся до організації заняття.

- Поясніть заняття із запису плану на дошці чи працюйте над планом із групою. Розбийте заняття на етапи, підводячи підсумок кожного етапу заняття.

4. Орієнтуйте учнів на самооцінку діяльності.

- Запитуйте в учня: "Ти задоволений результатом"?, замість оцінки: "Ти добре справився з роботою".

5. Як частіше ставте учнів у ситуацію вибору.

- Запропонуйте обдарованим і відстаючим учням разом розробити індивідуальні плани навчання.

6. Зробіть ситуацію успіху досяжною для кожного учня.

- Вибирайте такі завдання, при виконанні яких учні частіше досягають успіхів, ніж невдач.

7.Практикуйте роботу в групах, парах.

- Після вивчення складного матеріалу попросіть учнів перевірити себе в засвоєнні нового матеріалу, пояснюючи його один одному. Пропонуйте дітям придумати питання один для одного і задавати їх на занятті.

- Дозвольте і підтримуйте роботу в парах: устигаючий і відстаючий гуртківці.

8.Щоб запобігти порушенню дисципліни на занятті, створіть умови для підвищення якості знань учнів та їхньої самоповаги.

- Змініть методи пояснення так, щоб кожний учень міг досягти успіху. Учіль позитивному ставленню до себе.

- Обговорюючи провину учня, говоріть тільки про те, що трапилося, не наклеюйте ярлика : "Ти як завжди..."

9. Не підсилюйте напруження ситуації.